

Yard. Doç. Dr. Asuman YILMAZ

TÜRK, İSVİÇRE VE ALMAN HUKUKLARINDA
ŞİRKETLER TOPLULUĞUNA
GÜVENDEN DOĞAN
SORUMLULUK

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	IX
İÇİNDEKİLER.....	XI
KISALTMALAR.....	XIX

GİRİŞ

A. İncelemenin Amacı ve Kapsamı.....	1
B. Borç İlişkilerinin Kaynakları: Geleneksel Sözleşme – Haksız Fiil Ayırımı.....	6
C. Haksız Fiil Sorumluluğunun Dezavantajlı Yönleri	8
I. Genel Olarak.....	8
II. Saf Malvarlığı Zararlarının Tazmini Sorunu.....	9

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL ESASLAR

§ 1 GÜVEN SORUMLULUĞU	21
A. Genel Olarak.....	21
B. Kavram ve İşlev	22
C. Güven Sorumluluğu ve Koruma (Davranış) Yükümlülükleri İlişkisi	24

I.	Edim Yükümlülüğü – Koruma Yükümlülüğü Ayırımı	25
1.	Edim Yükümlülükleri.....	25
2.	Koruma Yükümlülükleri	27
II.	Edim Yükümlülüklerinden Bağımsız Borç İlişkileri	30
III.	Bütünsel Kanunî Koruma İlişkisi.....	32
IV.	Güven Sorumluluğu ve Koruma Yükümlülükleri İlişkisi.....	35
D.	Kanunî Düzenleme.....	36
E.	Tarihi Gelişim	38
I.	Alman Hukuku	38
II.	İsviçre Hukuku	44
1.	İsviçre Federal Mahkemesi'nin “Swissair Kararı”	44
2.	Kararın Önemi.....	47
3.	Federal Mahkeme'nin Güven Sorumluluğunu Uyguladığı Diğer Önemli Kararları.....	51
a.	BGE 121 III 350	51
b.	BGE 123 III 220.....	52
c.	BGE 124 III 297	53
d.	23.6.1998 Tarih ve 4C.410/1997 Sayılı Karar	53
e.	BGE 130 III 345.....	56
aa.	Dava Konusu Olay	56
bb.	Federal Mahkeme'nin Değerlendirmeleri.....	57
cc.	Kararın Önemi	59
4.	Öğreti	60
III.	Türk Hukuku.....	68
IV.	Güven Sorumluluğu Teorisi'ne Yöneltilen Eleştiriler ve Değerlendirme	71
F.	Sorumluluğun Koşulları	74
I.	Güven Olgusu.....	74
II.	Güvenin Korunmaya Lâıyk Olması.....	76
III.	Hukukî Özel İlişkinin Varlığı.....	77
IV.	Hukukî İşlem Alanına Katılma.....	80

V.	Duyulan Güvene Dayanılarak Bir Tasarrufta Bulunulması.....	84
VI.	Koruma Yükümlülüklerinin İhlâli.....	85
VII.	Zarar	86
VIII.	Nedensellik Bağı.....	86
IX.	Kusur	87
§ 2 ÜÇÜNCÜ KİŞİNİN GÜVEN SORUMLULUĞU.....		91
A.	Genel Olarak.....	91
I.	Culpa in Contrahendo Sorumluluğu.....	91
1.	Kavram.....	91
2.	Tarihi Gelişim	92
3.	Kanunî Düzenleme	96
4.	Hukukî Nitelik.....	97
a.	Haksız Fiil Sorumluluğu Görüşü	99
b.	Sözleşme Sorumluluğu Görüşü	100
c.	Kendine Özgü Sorumluluk Görüşü.....	102
d.	Değerlendirme	103
II.	Culpa in Contrahendo Sorumluluğu ve Güven Sorumluluğu İlişkisi	105
B.	Üçüncü Kişinin Culpa in Contrahendo Sorumluluğu	107
I.	Genel Olarak.....	107
II.	Temsilcilerin Culpa in Contrahendo Sorumluluğu	110
III.	Diğer Görüşme Yardımcılarının Culpa in Contrahendo Sorumluluğu.....	113
C.	Üçüncü Kişinin Sözleşme Sonrası Güven Sorumluluğu.....	117
§ 3 ŞİRKETLER TOPLULUĞU (KONSERN) VE ŞİRKETLER TOPLULUĞUNDA SORUMLULUK		121
A.	Genel Olarak Şirketler Topluluğu (Konsern).....	121
I.	Şirketler Topluluğu (Konsern) Kavramı.....	121
1.	Alman Hukuku	121

2. İsviçre Hukuku.....	124
3. Türk Hukuku.....	125
II. Şirketler Topluluğunun (Konsernin) Unsurları.....	127
1. Hukuken Bağımsız Birden Fazla Şirketin Varlığı	127
2. Merkezi Sevk ve Yönetim Altında Toplanma	128
III. Kanunî Düzenleme	134
1. Alman Hukuku	136
2. İsviçre Hukuku.....	138
3. Avrupa Birliği Hukuku.....	140
a. Yeknesak Bir Konsern Hukuku Oluşturma Çabaları.....	140
b. “Forum Europaeum Konzernrecht” Tarafından Hazırlanan Rapor	141
aa. Genel Olarak.....	141
bb. Grup Kavramı.....	143
4. Türk Hukuku.....	144
IV. Şirketler Topluluğu (Konsern) Türleri.....	145
B. Hâkim Şirketin Bağlı Şirket Borçlarından Sorumlu Olmaması İlkesi	148
I. Genel Olarak.....	148
II. İlkenin Sınırlandırılması	150

İKİNCİ BÖLÜM

**ŞİRKETLER TOPLULUĞUNA
GÜVENDEN DOĞAN SORUMLULUK
(KONZERNVERTRAUENSHAFTUNG)**

§ 4 GENEL ESASLAR.....	153
A. Kavram.....	153
B. Tarihi Gelişim	155
I. Alman Hukuku	155

1. Öğreti	155
2. Yargı Kararları	159
II. İsviçre Hukuku	162
1. “Swissair Kararı” Öncesindeki Durum	162
2. İsviçre Federal Mahkemesi’nin “Swissair Kararı”	163
a. Dava Konusu Olay	163
b. Federal Mahkeme’nin Değerlendirmeleri	165
c. Kararın Öğretide Değerlendirilmesi	173
3. “Swissair Kararı” Sonrasındaki Gelişmeler	175
a. BGE 123 III 220	175
b. BGE 124 III 297	177
aa. Dava Konusu Olay	177
bb. Federal Mahkeme’nin Değerlendirmeleri	178
cc. Kararın Önemi	181
III. Türk Hukuku	183
C. Hukukî Nitelik	183
D. Şirketler Topluluğuna Güvenden Doğan Sorumluluğun Benzer Hukukî Müesseselerden Ayrılması	186
I. Kefalet ve Garanti Sözleşmeleri	186
1. Kefalet Sözleşmesi	187
2. Garanti Sözleşmesi	192
3. Şirketler Topluluğu İlişkisinde Kefalet ve Garanti Sözleşmesi Ayırımı	194
II. Himâye Beyanları	199
1. Genel Olarak	199
2. Himâye Beyanlarının Tercih Edilme Nedenleri	202
a. Hâkim Şirket Açısından	203
b. Bağlı Şirketin Alacaklısı Açısından	205
3. Katı ve Yumuşak Himâye Beyanları	207
a. Katı Himâye Beyanları	207
b. Yumuşak Himâye Beyanları	210

4. Himâye Beyanlarının İçeriği ve Hâkim Şirketin Sorumluluğu.....	212
a. Genel Olarak.....	212
b. Bağlı Şirketle Yapılan Sözleşmeden Bilgi Sahibi Olduğuna İlişkin Beyan	215
c. Bilgi Vermeye Yönelik Beyan.....	217
d. Bağlı Şirketteki Katılma Payı Oranının Korunacağına İlişkin Beyan	219
e. Bağlı Şirket Üzerindeki Nüfuzun Kullanılacağına İlişkin Beyan	221
f. Bağlı Şirketin Ödeme Gücünün Korunacağına İlişkin Niyet Beyanı	223
aa. Genel Olarak.....	223
bb. Beyandan Dolayı Hâkim şirketin Bağlı Şirkete Mali Kaynak Sağlama Yükümlülüğü?	225
g. Bağlı Şirketin Borçlarının Kendi Borcu Gibi Kabul Edildiğine İlişkin Beyan.....	228
h. Bağlı Şirketin Daima Arkasında Olduğuna İlişkin Beyan.....	230
i. Borcun İfa Edilebilmesi İçin Bağlı Şirkete Gerekli Mali Kaynağın Sağlanacağına İlişkin Beyan	234
5. Belirsiz Sayıda Muhataba Yönelik Himâye Beyanları.....	238
a. Hâkim şirketin Yıllık Raporunda Yer Alan Himâye Beyanları.....	238
b. Belirsiz Sayıda Muhataba Yönelik Diğer Beyanlar	242
6. Himâye Beyanları ve Hâkim Şirketin Güven Sorumluluğu.....	244
III. Hukukî Görünüşe Güvenden Doğan Sorumluluk	245
§ 5 SORUMLULUĞUN KOŞULLARI	249
A. Güven Olgusu.....	250

B. Güvenin Korunmaya Lâayık Olması	255
C. Hukukî Özel İlişkinin Varlığı	256
D. Güven Uyandıran Davranışın Hâkim Şirkete İsnat Edilebilir Olması.....	258
E. Duyulan Güvene Dayanılarak Bir Tasarrufta Bulunulması	260
F. Koruma Yükümlülüklerinin İhlâli	261
G. Zarar.....	268
H. Nedensellik Bağı	268
I. Kusur.....	270
§ 6 SORUMLULUĞUN HUKUKÎ SONUÇLARI	273
A. Genel Olarak	273
B. Tazminat Talebi.....	275
I. Tazminatın Kapsamı	275
1. Tazminat Talebine Esas Alınacak Zararın Belirlenmesi	275
a. Türk-İsviçre Hukuku	275
b. Alman Hukuku	278
2. Hâkim Şirketin Kusurunun Ağırılığı.....	280
II. Zarar Görenin Ortak Kusuru	281
C. İspat Yükü	283
I. Genel Olarak.....	283
II. Nedensellik Bağının İspat Edilmesi.....	283
III. Kusurun İspat Edilmesi	286
D. Yardımcıların Fiillerinden Sorumluluk.....	287
E. Zamanaşımı	290
F. Taleplerin Yarışması.....	294
§ 7 TK TASARISI'NA GÖRE ŞİRKETLER TOPLULUĞUNDA GÜVEN SORUMLULUĞU	297
A. Genel Olarak	297
B. Sorumluluğun Uygulanma Koşulları	299

I. Genel Olarak.....	299
II. Bir Şirketler Topluluğunun Varlığı.....	300
III. Hâkim Şirketin veya Bağlı Şirketin Merkezinin Türkiye’de Bulunması.....	304
IV. Topluluk İtibarının Topluma veya Tüketiciye Güven Veren Bir Düzeye Ulaşmış Olması.....	304
V. Topluluk İtibarının Kullanılması	307
C. Talep Sahibi ve Muhatabı.....	309
D. Zamanaşımı	310
SONUÇ.....	313
BİBLİYOGRAFYA.....	321